

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: *Vásárhelyi Gyula*
Cím: *Látogatás Bajor Gizinél*

Látogatás Bajor Gizinél.

Forrás: *Ar. Ujsag*

3m

(Hely)

1925. 3. 29.

(Lát.)

(Köt. v. füz.)

Osztályozás

Tárgy

92

Hely

Bajor Gizi

Idő

"1925"

Személy

psi házinyomda 1022

Tíz esztendő óta nagy átalakuláson ment át a színházlátogató közönség ízlése, lelkivilága. Az a enerváltság és dekadencia, mely az öt esztendő világéggel kapcsolatosan és azután Európaszerte bekövetkezett, a színpadi művészetben is érvényesítette forradalmi hatásait. A művészet mindig tükrösképe a kornak.

A ma gyermekei pedig nem azt követelik a színpadtól, amit a háború előtti dolgos, ideáljaitól teljesen még meg nem fosztott, összetételében talán sokkaltá nyárspolgárabb társadalom. A megváltozott idegrendszerek kitermelték a Ma színpadi hőseit, az új élet, az új szenvedélyek kifejezőbb ábrázoló művészeit. A színpadi művészetben meg-

kezdődött a szélsőségek uralma. Az idegileg lönkrement, gondoktól elgyötört társadalom a színpad ünnepelt és domináló starjaivá avatta az Orskákat, Elisabeth Beynereket, Rackel Mellereket egyrészt, a Janningsokat, Wegenereket, Somlay Arthurokat másrészt. Ideglényeket és őseberi típusokat. A gyengeséget és az erőt. A morfiúmot, a narkóizist és vasegészséget.

A magyar színpadon Bajor Gizi képviseli ennek a megváltozott társadalomnak a női típusát. Ideglény, aki minden hangjával, megmozdulásával, gesztusával és megvonaglásával magát a legmaibb kort vetíti elénk, ösztönösen és keresetlenül sugározva ki magából a színeket és hangulatokat.

Tíz esztendővel ezelőtt Nepoty Louisnak a „Kicsinyek” című darabjára készülnek a Nemzeti Színházban. A darabban van két tizenhat éves gyermekszerep. Hetekig, hónapokig kerestek, kutatnak olyan művészek után, akik ennek a két szerepnek a tökéletes eljátszásával sikerre tudják vinni a darabot. A színművészeti akadémián féltő gonddal, szeretettel és lelkesedéssel neveltek ekkor két nagyszerű, vérbeli színész-palántát: Bajor Gizit és Mikovényi Atillát. Kitérő örömmel fedezték fel és vitték át őket az ország első színpadára. És sem Bajor Gizi, sem Mikovényi Atilla nem ment vissza többé az iskola padjai közé. Az elsőt a benne szunnyadó művészi erő és tehetség a csúcok felé röpitette csakhamar, a másikat, aki pedig Vizváry leghivatottabb utódja lehetett volna — szíven találta a fronton egy buta golyó. A magyar színpad egyik legszebb reménysége veszett el benne.

Bajor Gizi első sikere után gyorsan futotta be a

legragyogóbb művészi pályát. Kine emlékeznék a „Balatoni rege” felejthetetlenül bájos vizitünderére „Sióra”, akinek percekig tartó nyíltszíni tapssal honorálta a nézőtér azt a mélységesen színpompás mozdulatát, amellyel piros csizmáját boldogan a lábára huzta... A piros csizma jelenet a Bajor Gizi ötlete volt, aki makacsul és kitartóan, ösztönösen követelte a jelenetet magának... És a szerző meghajolt a kívánság előtt.

Azután a Figaró lakodalmának a kis apródja Bajor Gizi első nadrágszerepe, melyben a szenzáció mosolygós erejével hatott nézőkre és kritikuskokra egyaránt. Bajor Gizinek ebben a szerepben remek feladatot kellett megoldania és elérte azt,

hogy amikor a nadrágot újra fel kellett cserélnie szoknyával — mindenki kellemetlenül érezte magát, mert szinte rosszul állt neki ez a ruhadarab.

A kacagás viharzott végig a nézőtéren, amikor az „Uj rokon”-ban végigcsókolta a vidéki kuria meglepett öregasszonyait. A „Gyurkovics lányok” harmincesztendő leány szerepére rálehelte a maga nagyszerű, örök fiatalságtól tobzó egyéniségének bélyegét és a darabot tomboló ünneplesek közepontjában 75 előadásig vitte...

Uj színeket mutatott Mária királynőt alakítva. Csupa mélység volt és csupa élet. A Makrancos hölgyben maga a megtestesült durcáság, pajzanság, csintalanság. Az Altonában egy-egy elfojtott sóhajával, egy-egy halk mondatával könnyeket és halálos csendet képes elővarázsolni a nézőtéren. Ilyenkor úgy látszik, mintha Bajor Gizi lenne az a színésznő, aki Varsányi Irénen kívül a legszebben tud „moll”-ban beszélni... Pianisszisszimó zengzetesek, megrázók. Emberiek.

A Csibiben viháncol, szárnyal, féknélkül toporékol a humora, a csintalansága, a lírája, a XX. század leányainak nem is leplezett históriája. Olyan, mint egy drága, kedves párizsi szalon-gamine, akire soha és semmiért megharagudni nem lehet. A maga nemében egyedülálló, aki sikereit nem a monológokkal és dialogusokkal, nem a szerző által a szájába adott csattanókkal, hanem a lényében, az egyéniségében rejltő charme-mal, kifejezőmódjának gazdagságával, mozdultainak mélységes tartalmával és azzal éri el, hogy soha nem ismétlődik meg, soha unalmassá, megszokottá nem lesz, mert mindig új, és mindig eredeti. És ahogy visszagondolok a múlt nagy alakításaira,

egy homályos színpad közepéről rám néz sápadtan, halottfehéren a Dada arca... A Bródy Sándor Dadája. Felcsukló sirás és részegség. Láz és forróság és füledt levegő a kvartélyos asszony szobájában. Bajor Gizi ott áll a közepén és sikoltva szakad ki vergődő szívéből a vad nóta:

.... „Faggyugyertyát égetek én...”

A kis cseléd baja zilált és tántorog félhalottan, a szeme pedig úgy ég, mint a sötétben izzó gyémánt. Azt, aki látta, nem hagyja sokáig nyugodni ez a kép....

Négyszobás lakás a Baross-utcában. A lépcsőház sötét. Lift nincs. A csengetésre kellemetlen és dühös kutyaugatás a felelet. Artisztikus, modern előszoba. A szalonban a csend muzsikál. Itt várok Bajor Gizire néhány percig. A szobából kihallatszik a kacagása. Öltözködik, készül a színházba. Pontosan negyedhét van. Az egyik fotelben, szemben velem Zilahy Lajos.

— Meglátod, mondja mosolyogva nem fog sikerülni az interjú. Ha harminc újságírónak nem sikerült, miért sikerülne éppen neked? Képtelenség, hogy öt percig komolyan beszélj velem.

Bajor Gizi egy pillanatra üdén és elegánsan feltűnik a szomszéd szobában. Jókendű, hangulatos, pajkos. Olyan, mint egy Mozart-szimfónia.

Kiömlött egy üveg parfümöm! — kiálja tánc lépésben, egy tizenhatesztendő bakfisleány öntudatlan kedvességével. Olyan, mint a Csibiben, a tavasz kacag ki minden megmozdulásából.

Végre belibeg a szobába. Pillanatnyi csend. Izgalomteljes várakozás. Mi lesz? Letelepszik a díványra.

— Akarja látni a kutyámat? — kérdi. Nagyon veszedelmes, harapós állat. Nem kedveli az idegeket, szívesen harap a combjukba. Farkaskutya és Lumpinak hívják.

Rövid habozás után bejelentem, hogy látni ki-

vánom őt. Bajor Gizi erre anyagi ünnepegyességel maga mellé ültet és behívja a kutyát. Hatalmas, gyönyörű állat, a szemei baljóslatuan villognak. Körülszaglász, elkergetik. Csend.

Hát, kedves művésznő, legyen szíves öt percig komolyan magáról beszélgetni velem. Az életéről, az egészségéről, az ideáljairól, amiről akar!

— Higyje el, válaszolja, én nem ismerem magamat. Én nem tudok magamról semmit sem mondani.

De mégis. Hisz Maga olyan okos asszony, próbálja meg!

— Én nem vagyok okos. Én egy kedves kis buta vagyok.

Csengetnek. Bajor Gizi felugrik. A gondolatai talán már ötezer kilométernyire járnak az intervjutól.

— Hozzák az új parfümöt — hangzik ajkáról a vidám kiáltás — és kirobog a szobából.

Körülnézek. Minden modern. Szép képek. Szép könyvtár. Értékes angol, francia és német könyvek. Zongora. Izléses brokát garnitúra. A sarokban egy korai friss virág. Fehér róza, piros róza a zongorán. Gyönyörű japán vázák, a lámpanyőkön is hangulatos japán motívumok.

Mire végzek, újra ott ül mellettem és vár.

Hogy éli át és hogy dolgozza fel a szerepeit?

— Nagyon lassan. Csak az utolsó próbákon érik meg bennem a szerep. Különben kérdezze meg Bánóczy dr.-t, a főrendezőmet, ő tudja ezt.

Milyen szerepeket kedvel jobban, klasszikusokat, vagy moderneket?

— Modern klasszikusokat! — mondja erre egy kissé összecucosítva a száját, összeráncolva a homlokát. Ugy-e, jót mondtam?

Hát mit kérdezzek, hogy két percig komolyan válaszoljon? Talán magáról beszéljen valamit.

— Engem mindenki láthat a színpadon. Aki még nem ismerne, az vegyen jegyet és nézzen meg. Ha szomorunak akarnak látni, jöjjenek az Altónába, ha vagnak, vegyenek jegyet a Csibibe, ha előkelő hölgynek, rettenetes helyzetekben — jöjjenek el a Pásztor Árpád új darabjába. Ha érdekes kis othonomban akarnak látni — nem, ide nagyon nehéz bejutni, ide nem lehet jegyet váltani...

Csupa dallam, kedvesség, szín, bohóság. Olyan, mint egy gyermek, nem lehet rá haragudni, mert nem mond semmit. Képtelenség eligazodni, mit mond komolyan és mit mond tréfából.

— Ha ez a cikk megjelenik, — folytatja groteszk rakoncátlansággal, — felmegyek a direktoromhoz és kérek tőle reklámdíjat!

Ezzel újra felugrik és kiszalad a szobából. Közben legjobb barátjáné, Nagy Valérné mond róla egyet-mást:

— Azt megírhatja, hogy nagyon-nagyon zárkózott életet él, társaságba nem jár és rengeteget dolgozik. Ő ma talán a legtöbbet dolgozó magyar színésznő. Délelőtt próbák, ebéd után egy kis pihenés, alvás, este előadás. Ez a mindennapi programja. Még moziba sem járhat, pedig szenvedélyes mozilátogató. Ha egy kis szabad ideje van — színházba megy egy-egy jó előadást végignézni. Nem érintkezik senkivel, csak a legszűkebb családjával és kevészámú jóbarátjával. Hihetetlen családi kultuszt űz. A nővérét, egy magasrangú miniszteri tisztviselő feleségét, aki meghalt, valóság-

gal bálványozta, imádta. Most rajongásig szereti és becézi a kislányát, Marikát.

Fényképek kerülnek elő. Bajor Gizi édesatyjának, édesanyjának, bátyjának, nagyatyjának féltve őrzött fotográfái.

Bajor Gizi ismét melettem ül és szórakozotlan, szakadozotlan, kislánysosan mondja:

— Tudja, nagyon szeretnék egy gyönyörű nagy lakást. Egy autót is.

És az egyénisége?

Megnézi az óráját és trillázva kiröpül a szobából. Egyszerre csak ijedten látom, hogy két páncipót hajít be hatalmas ivben a fürdőszobába.

Jósika „Abafi“-ja jut eszembe. És egy szó, egy fejezet címe, ami ezt a különös, nyugtalan színésznőt legjobban jellemezné: „Szeszély“.

Vásárhelyi Gyula.